

7. Волков Л.В. Физическое воспитание учащихся: Учебно-методическое пособие / Л.В.Волков. – К.: Радянська школа, 1988. – 184 с.
8. Горожанин В. С. Регуляция двигательной активности как проблема дифференциальной психологии / В.С.Горожанин // Вопросы психологии. – 1977. – № 2. – С. 52-62.
9. Гримак Л.П. Резервы человеческой психики: Введение в психологию активности / Л.П.Гримак. – М.: Политиздат, 1987. – 286 с.
10. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К.: А.П.Н., 2001. – 464 с.
11. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів / С. Д. Максименко, В.О.Зайчук, В. В. Клименко, В.О.Соловієнко / За заг. ред. акад. С. Д. Максименка. – К.: Форум, 2000. – 543 с.
12. Ильин Е.П. Психология спорта / Е.П.Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 352 с.
13. Ильин Е. П. Психофизиология физического воспитания: (деятельности и состояния). Учеб. пособие для студентов фак. физ. воспитания пед. ин-тов / Е.П.Ильин. – М.: Просвещение, 1980. -199с.
14. Клименко В. В. Психология спорта: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.В.Клименко. – К.: МАУП, 2007. – 432 с.
15. Клименко В. В. Психомоторные способности юного спортсмена / В.В.Клименко. – К.: Здоров'я, 1987. – 165 с.
16. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н.Леонтьев. – М.: Политиздат, 1975. – 302 с.
17. Леонтьев А.Н. Психический образ и модель в свете ленинской теории отражения / А.Н.Леонтьев // Вопросы психологии. – 1970. – № 2. – С. 34-45.
18. Петровский А.В. Основы теоретической психологии / А.В.Петровский, М.Г.Ярошевский. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 528 с.
19. Психология: Учебник для ин-тов физич. культ. / Под ред. В. М. Мельникова. – М.: Физкультура и спорт, 1987. – 367 с.
20. Смирнов С. Д. Психология образа: Проблема активности психического отражения / С.Д.Смирнов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1985. – 231 с.
21. Татенко В. А. Субъект психологической активности: поиск новой парадигмы / В.А.Татенко // Психологический журнал. – 1995. – Т. 16, № 3. – С. 23-34.

22. Хайкин В. Л. Активность (характеристики и развитие) / В.Л.Хайкин. – М.: Моск. психол. соц. ин-тут; Воронеж: Изд-во НПО „МОДЭК”, 2000. – 448 с.
23. Шинкарьок А. І. Розвиток моторики і психіки: Проблема активності та свободи / А.І.Шинкарьок. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002. – 200 с.
24. Шинкарьок А.І. Психомоторно-рівнева структура активності та свободи суб'єкта / А.І.Шинкарьок. – Кам'янець-Подільський: Оіум, 2005. – 448 с.
25. Шинкарьок А.І. Психологія діяльності: Навчальний посібник / А.І.Шинкарьок, В.А.Шинкарьок, Р.Т.Сімко. – Кам'янець-Подільський: Оіум, 2009. – 208 с.

The article deals with the psychological features of physical activity to optimize high school students. Found that the use of different exercise causes different emotions and motives of activity.

Keywords: psychological activity, physical activity, motivation of activity, independence, personality.

Отримано: 12.03.2010

УДК 159.922.6.-055.2

О.К. Яковенко

Відмінності батьківського ставлення на різних етапах психосексуального розвитку, які впливають на жіночу сексуальність

У статті проаналізовано відмінності батьківського ставлення, які впливають на жіночу сексуальність на різних етапах психосексуального розвитку. Було продемонстровано результати порівняльного аналізу особливостей батьківсько-дитячих відносин та сексуальності дівчат пубертатного, перехідного періоду та сексуально-зрілих жінок.

Ключові слова: сексуальність, психосексуальний розвиток, батьківське виховання, порівняльний аналіз.

В статье проанализированы особенности родительского отношения, которые оказывают значительное влияние на сексуальную сферу женщин

на різних етапах психосексуального розвитку. Были продемонстрированы результаты сравнительного анализа особенностей детско-родительских отношений и сексуальности девушек пубертатного, переходного периода и сексуально-зрелых женщин.

Ключевые слова: сексуальность, психосексуальное развитие, родительское воспитание, сравнительный анализ.

Психосексуальний розвиток є важливим компонентом становлення особистості та має першорядне значення в формуванні сексуальності, оскільки його порушення призводить до розладів сексуального здоров'я. Сучасні дослідження свідчать про те, що в основі більшості випадків розвитку сексуальних дисфункцій та сексуальної дезадаптації знаходяться саме порушення психосексуального розвитку. В сучасній психологічній науці існує багато наукових праць, присвячених вивченню особливостей психосексуального розвитку особистості [1, с. 27-64]. Основними концепціями є біопсихологічна теорія інстинктів, психоаналітичні (З. Фрейд, К. Хорні, К. Юнг, А. Адлер, Ж. Лакан), теорія обумовлення та соціального научіння (І.П. Павлов), теорії розвитку (Ж. Піаже, Кольберг, Е. Еріксон), теорія моделі психосексуального розвитку (Дж. Банкрофт), теорія соціального сценарію (У. Саймона та Д. Ганійона, Е. Гідденса, І. Кона та А. Тьомкіної), концепція психосексуального дізонтogeneзу (В. М. Маслов, Г. С. Васильченко) та системна концепція психосексуального розвитку (В. В. Кришталь, С. Р. Григорян).

Однак необхідно зазначити, що в більшості існуючих концепцій в основному приділяється увага вивченню ранніх етапів психосексуального розвитку. Але становлення жіночої сексуальності – це складний процес, котрий починається з ембріонального періоду та продовжується протягом всього життя та знаходиться під постійним впливом різноманітних чинників, серед яких біологічні, психологічні та соціальні. Також необхідно зазначити, що центральне місце серед чинників, що впливають на формування жіночої сексуальності займає батьківська родина, а саме особливості емоційного контакту, структура родини, особливості комунікації, неусвідомлені установки та сценарії, що транслюються.

В психологічних дослідженнях, що присвячені вивченню становлення та розвитку сексуальної сфери дівчат, ряд авторів вказують на важливість впливу перших етапів соціалізації, що відбуваються в батьківській родині. Але сьогодні поширеними є різні типи порушень, що стосуються структури батьківської родини, особливостей емоційного контакту батьків з дитиною, та здатністю батьків проявляти почуття відносно дитини. Таким чином, особливості відносин з батьками можуть сприяти як гармонійному

психосексуальному розвитку, так і виступати чинником, що призводить до розвитку дисоційованих типів сексуальності. Але, вивчення особливостей впливу батьківського відношення на пубертатному, перехідному та зрілому етапах становлення жіночої сексуальності, не є поширеним в сучасній психологічній науці, що й обумовлює актуальність емпіричного дослідження.

Метою дослідження є проведення порівняльного аналізу впливу батьківського відношення на особливості жіночої сексуальності в різні періоди психосексуального розвитку особистості. Для досягнення поставленої мети, необхідно вирішити низку завдань:

1. Дослідити відмінності батьківського ставлення в різні періоди психосексуального розвитку.

2. Проаналізувати особливості жіночої сексуальності пубертатного, перехідного та зрілого періоду.

3. Виявити особливості впливу батьківського відношення на сексуальність дівчат в різні періоди психосексуального розвитку.

Для проведення дослідження було сформовано експериментальну вибірку, до складу якої увійшло 150 дівчат з повних родин. Було виділено три групи, відповідно до віку досліджуваних, згідно Г. С. Васильченку. До складу першої групи увійшло 50 дівчат пубертатного періоду, до другої – 50 дівчат перехідного періоду, до третьої – 50 сексуально зрілих жінок.

При проведенні дослідження було використано такі методи: для дослідження батьківсько-дитячих відносин - методика діагностики типів батьківського відношення, А. Я. Варга, В. В. Столін, та шкала сімейного оточення С. Ю Купріянова і методика діагностики батьківсько-дитячих відносин PARI. Для вивчення особливостей сексуальної сфери особистості - опитувальник відношення до сексуального життя Г. Айзенка та профіль сексуальності. Отримані результати було оброблено за допомогою методу факторного аналізу, t-критерію Стьюдента та комп'ютеризованого пакету статистичних програм Statistica 7.0. [3, с. 2-31].

Для дослідження відмінностей у батьківсько-дитячих відносинах отримані після проведення відповідних методик результати було порівняно за допомогою параметричного t-критерію Стьюдента.

Таблиця 1

Відмінності батьківсько-дитячих відносин на різних етапах психосексуального розвитку

№	Назва змінної	Mean Gr 1	Mean Gr 2	Mean Gr 3	t емп	знач. ρ
1	Авторитарна гіперсоц. батьком	3,6	2,5		2,11	0,04
2	Авторитарна гіперсоц. батьком	3,6		2,2	2,6	0,01

3	Пригнічення волі	13,1	15		2,21	0,03
4	Пригнічення волі		15	13,1	3,12	0,04
5	Страх образити		15,05	13,8	2,08	0,05
6	Страх образити	16,18		13,8	3,61	0,01
7	Дратівливість	12,77		10,1	2,49	0,02
8	Дратівливість		12,81	10,1	2,79	0,08
9	Ухилення від контакту		11,81	9,67	2,57	0,01
10	Байдужість чоловіка		13,19	11,73	2,2	0,03
11	Пригніч. сексуальності	13	10,57		3,03	0,01
12	Пригніч. сексуальності	13		9,73	3,21	0,01
13	Прагнення прискорити розвиток дитини		13	11,27	2,47	0,02
14	Несамостійність матері		15,52	13,67	2,41	0,02

Примітка: у таблиці наведено лише значущі відмінності.

На основі отриманих результатів можна говорити про те, що батьківсько-дитячі відносини зазнають значущих змін впродовж пубертатного, перехідного та зрілого етапу психосексуального розвитку. Необхідно зазначити, що лінія батьківського виховання має свої зміни, які пов'язані з надаванням більшої самостійності на зрілому етапі, що є необхідним для гармонійного розвитку особистості. Відносини між донькою та батьками трансформуються на новий рівень, на якому і батьки, і дитина виступають як рівні партнери міжособистісної взаємодії.

Також необхідно приділити увагу тому, що типи виховання, які мають характер “табування інтимності” слабшають в періоді з пубертатного віку до зрілого етапу. Отримані результати дозволяють говорити про зміни на перехідному етапі у відносинах в діаді “мати-донька”, що підтверджує думку багатьох дослідників. А. Менегетті стверджує, що впродовж дитинства та підліткового періоду на неусвідомлюваному рівні матері передають дівчатам інформацію о необхідності приховувати свою інтимність, оскільки кожна жінка глибоко всередині себе несе відчуття бруду та транслює його з покоління в покоління. “Начебто всередині кожної жінки сховалася “стара мати”, яка контролює тіло, особливо статеві органи: жінка отримує їх начебто лише в борг та може користуватися ними лише з дозволу” [2, с. 36-79]. Починаючи сексуальне життя, жінка повинна визволитися від цих вікових оков та табу на інтимність, інакше вона не зможе відчувати всю глибинність своєї жіночості та сексуальності. К. Ейніш також стверджує, що для того, щоб дівчина стала жінкою, вона має позбавитися впливу матері, але на цьому шляху можуть бути такі перешкоди, як незадовільність сімейними стосунками,

свідомий вибір незалежності у збиток любовному життю, зайва ідеалізація батька [6, с. 112-190]. Однак відмова або нездатність віддалитися від матері або інтеріоризація заборони на сексуальність безумовно негативним чином впливають на здібність та сформованість потреби створювати любовні відносини з чоловіком.

Для дослідження особливостей жіночої сексуальності на різних етапах психосексуального розвитку отримані після проведення відповідних методик результати було порівняно за допомогою параметричного t-критерію Стьюдента.

Таблиця 2

Особливості жіночої сексуальності на різних етапах

№	Назва змінної	Mean Gr 1	Mean Gr 2	Mean Gr 3	t емп	знач. ρ
1	Авторитарна гіперсоц. батьком	3,6	2,5		2,11	0,04
2	Авторитарна гіперсоц. батьком	3,6		2,2	2,6	0,01
3	Пригнічення волі	13,1	15		2,21	0,03
4	Пригнічення волі		15	13,1	3,12	0,04
5	Страх образити		15,05	13,8	2,08	0,05
6	Страх образити	16,18		13,8	3,61	0,01
7	Дратівливість	12,77		10,1	2,49	0,02
8	Дратівливість		12,81	10,1	2,79	0,08
9	Ухилення від контакту		11,81	9,67	2,57	0,01
10	Байдужість чоловіка		13,19	11,73	2,2	0,03
11	Пригніч. сексуальності	13	10,57		3,03	0,01
12	Пригніч. сексуальності	13		9,73	3,21	0,01
13	Прагнення прискорити розвиток дитини		13	11,27	2,47	0,02
14	Несамостійність матері		15,52	13,67	2,41	0,02

Примітка: у таблиці наведено лише значущі відмінності.

Отримані результати свідчать про те, що впродовж пубертатного, перехідного та зрілого етапу становлення сексуальності відбувається розвиток поведінкових, психологічних та емоційних аспектів жіночої сексуальності, серед яких сексуальна техніка, впевненість, рівень сексуальної реалізованості. Також необхідно зазначити, що психологічне благополуччя при сексуальній реалізації також має свою динаміку, про що свідчить поступовий ріст рівня цієї змінної впродовж пубертатного, перехідного та зрілого етапів становлення сексуальності. Відмінності у рівнях сексуальної обізнаності на різних етапах психосексуального розвитку можна пояснити набуттям сексуального досвіду дівчатами. Також необхідно зазначити, що змінні, в основі котрих знаходяться біологічні чинники, а саме сексуальна збудливість та рівень сексуального потягу, зазнають

відмінностей відповідно до розвитку сексуального лібідо. Отримані результати підтверджують системну концепцію психосексуального розвитку особистості. Згідно з Г. С. Васильченко для пубертатного віку характерним є лише формування платонічного та еротичного лібідо, що призводить до виникнення спочатку платонічного фантазування та формування потреби в платонічному спілкуванні, а потім до розвитку еротичних фантазій, пестощів та ігор. Упродовж перехідного періоду формування сексуальності розвивається сексуальне лібідо, про що свідчить поява сексуального фантазування, а на другій фазі початком статевого життя [1, с. 87-165]. Для зрілого періоду сексуальності характерним є завершення формування сексуального лібідо, отже рівень сягає максимально високих показників, що підтверджується отриманими результатами.

На наступному етапі процедури дослідження змінні, що є відмінними на різних етапах психосексуального розвитку та характеризують особливості батьківсько-дитячих відносин та різні компоненти жіночої сексуальності, було оброблено за допомогою методу факторного аналізу.

Таблиця 3

Факторна структура впливу батьківсько-дитячих відносин на сексуальність дівчат пубертатного віку

Фактор 1		Фактор 2	
Гармонійна сексуальність		Пригнічена сексуальність	
Пригніч. секс-ті	-0,41	Пригнічення волі	
Секс. реалізація	0,86	Дратівливість	0,76
Порнографія	-0,49	Пригнічення секс-ті	0,7
Секс. задоволеність	0,89	Порнографія	0,6
Психол. благополуччя	0,87	Секс. сором'язливість	0,45
Комунікація	0,74	Секс. обізнаність	0,55
Секс. впевненість	0,72		-0,67
Секс. техніка	0,46		
Інформ. фактора	26%	Інформ. фактора	20%

Примітка: в таблиці наведено лише значущі змінні.

1. Фактор "гармонійна сексуальність" свідчить про значення змінної "пригнічення сексуальності" при батьківському вихованні. Отримана факторна структура дозволяє стверджувати, що ця особливість виховання знаходиться на негативному полюсі фактора разом зі змінною "зацікавленість порнографією", які протиставлені змінним, що характеризують гармонійність сексуальної сфери на різних рівнях, серед яких: емоційний, психологічний та поведінковий.

2. Фактор "пригнічена сексуальність" характеризується проявами авторитарної позиції батьків відносно доньки, а саме

пригніченням волі дівчиною та проявами сексуальності та високим рівнем дратівливості. Внаслідок чого виникає зацікавленість порнографією, як захисний механізм при неможливості сексуально реалізуватися, високий рівень сексуальної сором'язливості, та сексуальна необізнаність. Отже, можна стверджувати, що прояви батьківського виховання за цим типом у пубертатному віці, виступають чинником, який призводить до труднощів в сексуальній реалізації дівчини, прийнятті та демонстрації жіночості та сексуальності.

На перехідному періоді становлення сексуальності також було виявлено особливості батьківського ставлення. Отримані результати наведено нижче.

Таблиця 4

Факторна структура впливу батьківсько-дитячих відносин на сексуальність перехідного періоду

Фактор 1		Фактор 2	
Біологічна сексуальність		Психологічно-благополучна сексуальність	
Дратівливість	-0,6	Авт. гіперсоц. батьком	-0,49
Ухилення від контакту	-0,78	Пригнічення сексуальності	-0,78
Байдужість чоловіка	-0,55	Секс. обізнаність	
Прагнення приск. розвиток	-0,76	Психол. благополуччя	0,75
Секс. збудливість	0,77	Секс. техніка	0,7
Секс. потяг	0,51		0,49
Секс. техніка	0,43		
Інформ. фактора	21%	Інформ. фактора	17%

Примітка: в таблиці наведено лише значущі змінні.

1. Фактор "біологічна сексуальність" свідчить про зменшення рівня впливу чинників батьківсько-дитячих відносин на жіночу сексуальність перехідного періоду. Оскільки змінні, що характеризують батьківське ставлення, поєднанні на негативному полюсі фактора, а змінні, що характеризують сексуальність – на протилежному, можна свідчити, що в перехідному періоді найбільший вплив мають саме біологічні чинники, що призводять до появи сексуального потягу, і як наслідок, до росту сексуальної збудливості дівчини. В цей період дівчина набуває сексуального досвіду, про що й свідчить наявність змінної "сексуальна техніка".

2. Фактор "психологічно-благополучна сексуальність" характеризується відсутністю відігравання соціально-бажаного типу виховання з боку батька, що сприяє теплим та щирим емоційним відносинам між батьком та донькою, психологічному прийняттю, відсутністю табування на дорослість та жіночість з боку батьків.

Отже, дівчина, що виховувалася в родині цього типу є здатною вступати в любовні відносини з чоловіками. Набута в батьківській родині сексуальна обізнаність сприяє руйнуванню багатьох страхів, пов'язаних з сексуальним життям, серед яких – страх завагітніти, бути покинутою, бути незадовільною сексуальною партнеркою [4, с. 210-246]. Внаслідок чого дівчина відчуває психологічне благополуччя та емоційну задовільність при реалізації сексуальності.

Серед сексуально-зрілих жінок також було виявлено певні особливості впливу батьківського ставлення. Отримані результати наведено в таблиці.

Таблиця 5

Факторна структура впливу батьківсько-дитячих відносин на зрілу сексуальність

Фактор 1		Фактор 2		Фактор 3	
Дисгармонійна сексуальність		Інфантильна сексуальність		Нереалізована сексуальність	
Дратівливість	0,47	Авт.гіперсоціалізація батьком	0,81	Пригнічення волі	0,43
Ухилення від контакту	0,53	Пригніч. волі	0,82	Пригніч.секс-ті	0,79
Байдужість чоловіка	0,74	Страх образити	0,83	Несам-ть матері	0,57
Несамостійність матері	0,4	Ухилення від контакту	0,47	Секс. реаліз-ть	-0,5
Секс. збудливість	-0,41	Порнографія	0,54	Психологічне благополуччя	-0,9
Секс. потяг	-0,64	Секс. сором-ть	0,59		
Комунікація	-0,73	Секс. впевненість	-0,64		
Секс. впевненість	-0,47				
Секс. техніка	-0,71				
Інформ. фактора	16%	Інформ. фактора	18%	Інформ. фактора	15%

Примітка: в таблиці наведено лише значущі змінні.

1. Фактор “дисгармонійна сексуальність” свідчить про особливості батьківського виховання, що виступають чинником, який призводить до неможливості жінки на зрілому етапі функціонування сексуальної сфери гармонійно реалізуватися. Також необхідно зазначити, що на цьому етапі психосексуального розвитку становлення сексуального лібідо досягає завершення, що дає змогу вести регулярне статеве життя, набувають величезного значення отриманий досвід та відносини з сексуальним партнером, але, оскільки патогенні причини ускладнення сексуальної реалізації знаходяться в просторі батьківської родини і є усталеними, як наслідок, формується дисгармонійна сексуальність. Серед особливостей батьківського виховання необхідно відмітити амбівалентність відносин до доньки, з одного боку, та емоційне ставлення за типом

байдужість, з іншого. У сукупності це призводить або може призводити до появи внутрішнього протиріччя за типом “прагнення – страх”. З одного боку, дівчина прагне емоційної близькості з партнером, а з іншого боку, відчуває сором та страх перед можливістю мати емоційну близькість, оскільки відсутність стійкого образу Я призводить до одночасного прийняття та відкидання самої себе, своєї жіночості та сексуальності. Крім того, досвід прийняття та прояву глибинних емоцій в батьківській родині був відсутнім.

2. Фактор “інфантильна сексуальність” свідчить про затримку психосексуального розвитку жінки. Оскільки прояви сексуальної сором'язливості та відсутність впевненості при сексуальній реалізації характеризують попередні періоди психосексуального розвитку, та виступають показником, що свідчить про незрілість сексуальності. У ставленні батьків характерним є психологічна надмірність контакту, пригнічення волі та самостійності, а також виховання за типом соціальної бажаності. Внаслідок чого у жінки формується внутрішнє протиріччя між рольовим репертуаром маленької дівчинки, до якого постійно звертаються батьки, та необхідністю дорослішати, що негативним чином впливає на можливість сексуальної реалізації як дорослої, зрілої, незалежної жінки [5, с. 123-240]. Крім того, зацікавленість порнографією є показником неможливості мати задовільні сексуальні відносини, що й призводить до інфантильної сексуальної поведінки.

3. Фактор “нереалізована сексуальність” характеризує неможливість жінки сексуально реалізуватися та досягти психологічного благополуччя в сексуальних стосунках, до чого призвели такі особливості батьківської родини, як пригнічення волі та проявів сексуальності, залежність, несамостійність матері. Отримані результати дають змогу припустити, що у жінок цього типу відсутня позитивна психологічна ідентифікація з матір'ю, оскільки образ матері формує розуміння того, що бути жінкою, це бути залежною, несамостійною, слабкою. Прийняття рольової позиції жінки в сексуальних відносинах означає визнати свою слабкість, стати покірною. Отже, під час бажаної близькості з чоловіком, жінка по причині свого страху, змушена суперечити, спростовувати та відмовлятися від отримання задоволення, оскільки на неусвідомленому рівні це сприймається як щось непристойне, що веде до занепаду [7, с. 48-98].

Отже, чинники батьківсько-дитячих відносин певним чином впливають на сексуальність жінки впродовж пубертатного, перехідного та зрілого періодів розвитку, але мають певні відмінності. В сексуальній сфері жінки були виявлені чинники, формування

котрих відбувається впродовж певних етапів та знаходиться в тісному зв'язку з емоційним та рольовим компонентами батьківської родини. Для перехідного періоду становлення сексуальності дівчини особливого значення набувають відносини з матір'ю. На пубертатному, перехідному та зрілому етапі формування жіночої сексуальності було виявлено як гармонійні типи батьківського відношення, так і дисгармонійні, які призводять до формування нереалізованої, негармонійної, інфантильної, пригніченої сексуальності. Також необхідно наголосити, що значення батьківського ставлення має відмінності на кожному з досліджуваних етапів.

У подальшому планується дослідження особливостей ранньої соціалізації особистості та вплив структури батьківської родини на сексуальність жінок в контексті психосексуального розвитку.

Список використаних джерел

1. Васильченко Г. С. Общая сексопатология / Г. С. Васильченко. – М.: Медицина, 1977. – 352 с.
2. Менегетти А. Женщина третьего тысячелетия. / А. Менегетти. – М.: ННБФ “Онтопсихология”, 2007. – 256 с.
3. Шапарь В. Б. Психодиагностика отношений между родителями и детьми / В. Б. Шапарь. – Ростов на Д.: Феникс, 2006. – 432 с.
4. Шарфф Д. Э. Сексуальные отношения: Секс и семья с точки зрения теории объектных отношений / Д. Э. Шарфф. – М.: Когито-Центр, 2008. – 304 с.
5. Фигдор Г. Дети разведенных родителей: между травмой и надеждой (психоаналитическое исследование) / Г. Фигдор. – М.: Наука, 1995. – 376 с.
6. Эльячефф К. Дочки – матери. Третий лишний?: Пер с франц / О. Бессоновой, К. Эльячефф, Н. Эйниш. – М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 2008. – 448 с.
7. Энциклопедия глубинной психологии. Том 1. Зигмунд Фрейд / Пер. с англ. – М.: Когито-Центр, 1998. – 800 с.

In the article the characteristics of parental relations, which have a significant impact on the sexual sphere of women at different stages of psychosexual development were analyzed. The results of comparative analysis of characteristics of child-parent relationships and sexuality of pubescent girls, the transition period and sexually mature women were shown.

Key words: sexuality, psychosexual development, parental education, a comparative analysis.

Отримано: 11.03.2010

Розвиток творчості та формування наукової картини світу в майбутніх учителів біології

Формування наукової картини світу за допомогою фундаментальних закономірностей природи організує в єдину систему знання, отримані при вивченні біологічних предметів. Пізнання сутності живого сприяє розвитку творчості майбутнього вчителя біології – продуктивної діяльності, здатної породжувати якісно нові цінності суспільного значення.

Ключові слова: наукова картина світу, розвиток творчості, природничонаукове мислення, майбутні вчителі біології, біологічні дисципліни.

Формирование научной картины мира с помощью фундаментальных закономерностей природы организует в единую систему знания, полученные при изучении биологических предметов. Познание сути живого увеличивает уровень развития творчества будущего учителя биологии – продуктивной деятельности, которая может порождать качественное новые ценности общественного значения.

Ключевые слова: научная картина мира, развитие творчества, естественнонаучное мышление, будущие учителя биологии, биологические дисциплины.

У сучасних умовах розвитку біологічної освіти пріоритет надається оволодінню науковими знаннями на теоретичному рівні пізнання. Це сприяє більш глибокому засвоєнню навчальних дисциплін і впливає на формування єдиної природничо-наукової картини світу та розвиток творчості майбутніх учителів біологічних дисциплін.

Розвиток творчості – це процес формування особистості, обумовлений продуктивною діяльністю, здатною породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення. Він передбачає наявність у особистості здібностей, мотивів, знань і умінь, завдяки яким створюється продукт, що відрізняється новизною, оригінальністю та унікальністю.

Проблема розвитку творчості майбутніх учителів біологічних дисциплін передбачає розкриття основних положень підходів до розвивального потенціалу природничонаукової освіти (С.А. Авраменко М.Ф. Бабій, М.Д. Войправ, С.В. Васильєв, А.С. Волкова, Н.Ф. Винокурова, Е.В. Гірусов, М.В. Гриньова, С.Д. Дерябо,